Abidin Dino'nun "Bu Dünya" sergisi

Dino'nun enerjisinin radyasyonu

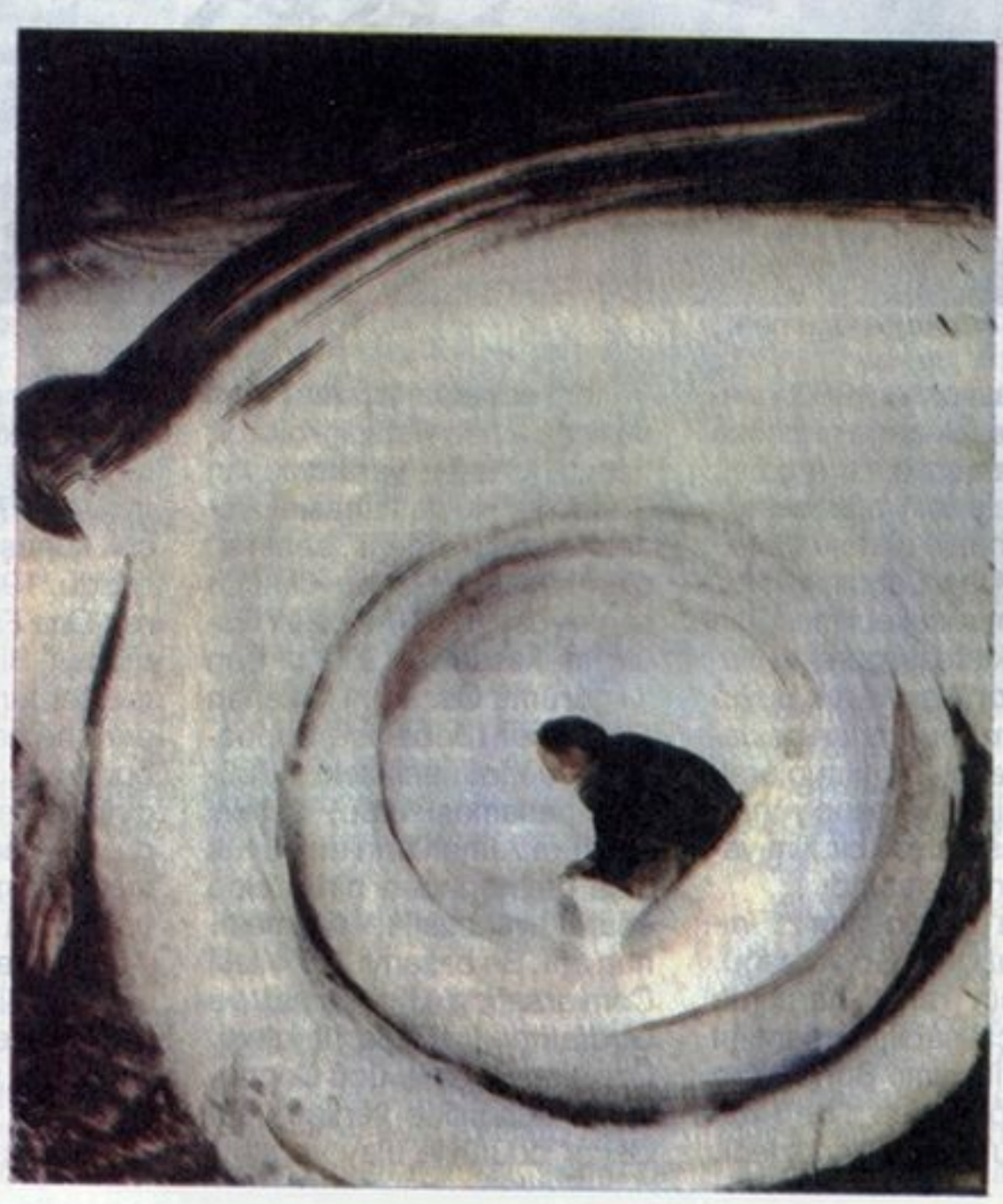

Mutluluk — Nâzım, "Mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin?" demişti. Küçücük boyutlu 150 resme sığdırılan bir dünyada mutluluğa biraz olsun yer olmaz mı?

Genellikle bir ressamla ilgili ön bilgi verilirken, kendisini yetiştiren atölyeler, beraber hareket ettiği gruplar da referans olarak belirtilir. Bu tür sınıflamaları sanat tarihçileri çok severler ve kendilerine de bir fonksiyon kazandırmış olurlar. Kanımızca, Abidin Dino'nun Ankara'da Galeri Nev'de açılan sergisindeki resimler için sözkonusu tarihî bilgiler bir anlam ifade etmiyor. Ancak Dino'nun halk resimlerini, tulûat oyunlarının afişlerini, Tatar arabalarının süslemelerini, hattatlığı inceleyen ve deneyen bir ressam olmakla birlikte kozmik ilişkileri de gündeminde tuttuğunun bilinmesi, sergi gezilirken yararlı oluyor.

Galeri Nev'deki sergide "Bu Dünya" başlığı altında küçük boyutlu 150 resim yer alıyor. Dino, genellikle belirli bir konuyu özümleyerek resim yapar. "El" gibi bazı konuları hayatı boyunca işlemiştir. Ele aldığı kimi temalar da bir şiirden veya romandan kaynaklanmaktadır. "Kuvayı Milliye Destanı" ve "Deniz Küstü" resimleri bunlar arasındadır. "Yeni Çiçekler" ve "Doksan Çiçek Dokunsan Çiçek" sergilerinde ise çiçekten yola çıkarak erotizme ulaştığı izlenir. "Adalar", onun için henüz ulaşılamayan fantastik istekleri sembolize etmektedir.

"Bu Dünya"da Dino'nun dünyayı nasıl algıladığını ortaya koyan ve içeriği boyutlarını aşan küçük resimler yer alıyor. Resimlerin isimleri, çocukluğunun izlenimlerini eski ve yeni düşleri, tanıdığı ve tanımadığı insanları, gördüğü ve görmediği yerleri çağrıştırmakta. Dino, nostaljinin ürpertisinden mistik piramidin durağanlığına uzanan bir denklem kurmuştur; işte o da, bu dünyanın kendisidir. Uyum ve uyumsuzluk, hareket içeren hareketsizlik ortak bir platformda yorumlanmıştır.

Abidin Dino, önce resimleri yapıp sonra Bu Dünya başlığını mı koydu, yoksa dünyayı yansıtmayı hedef alıp bu resimleri mi yaptı? Bence daha da önemlisi, "Herhangi bir resme başlarken resmin nasıl şekilleneceğini önceden

belirlemiş miydi'' sorusudur. Sanırım çoğu ressamın resimlerinde sözkonusu ön belirleme vardır. Oysa Dino'nun bu küçük boyutlu resimlerinde, resmin estetiği ve içeriği resim yapılırken kendiliğinden belirlenmiş gibi. Dino şu veya bu şekilde resmi yapmaya başladığında, resim onu almış götürmüş. Tıpkı usta bir hattatın fırçası ile yolculuk etmesi gibi...

Dino'nun bu dünyayı küçük boyutlarla yorumlamak istemesi, kendini fırçaya teslim ederek istediği yere ulaşma arzusundan kaynaklanmış görünüyor. Bir heyecan, bir duyarlık küçük boyutlu bir resme aktarılırken, bilincin kendini kontrol etmesine fırsat verilmemiş sanki. Büyük boyutlu resimlerdeki bilincin oto-kontrolu yok edilmiş. Böylece de Dino'nun kendi enerjisini bir radyasyon halinde izleyiciye aktarabilmesi sağlanmış.□

AYDIN GÜRPINAR

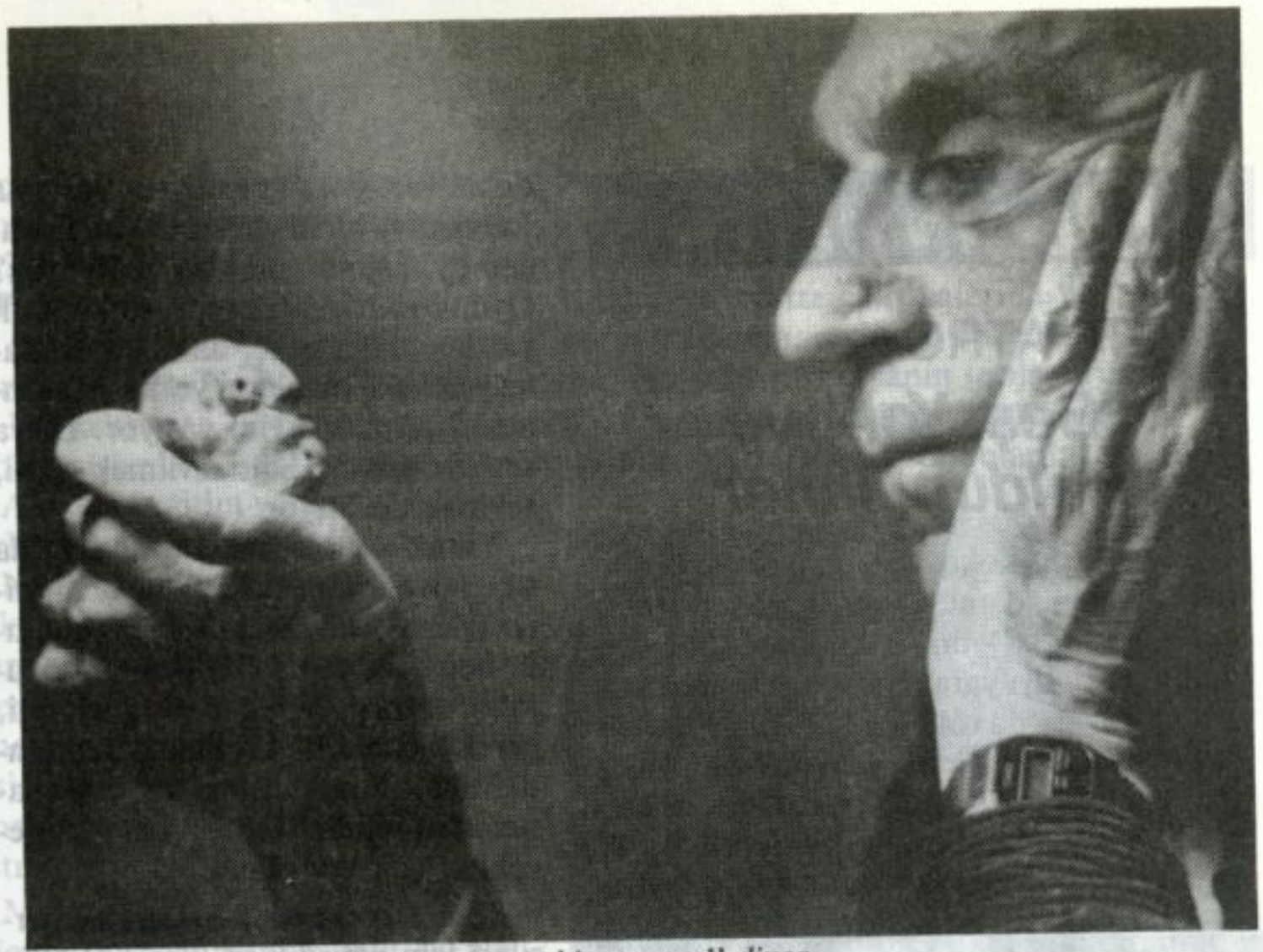

Abidin Dino — "Resim, yaşantının bir parçası" diyor.

Soyutla somutun sınırında

'Bu dünya bir gelindir...'

Paris'te yaşayan Abidin Dino, YeniGündem'in telefonla yönelttiği soruları cevapladı:

● Biliyoruz, "Resmin kendisine sor" diyeceksiniz. Yine de size sormak gerçeği var: *Bu Dünya*'da ne var ne yok?

Dino— *"Bu dünya bir gelindir yeşil kızıl donanmış/Kişi yeni geline baka baka doyamaz"* demiş Yunus Emre. Ankara'da ve Paris'te açtığım sergide, kapılmış bulundum bu duyguya. Yeryüzüne övgüler düzmek, er geç yitirilecek olan bir sevgiliye karasevdasını sunmak gibi bir şey...

● Ne halde bu dünya, bu yeni gelin?

Dino— Dünyanın hali ortada. Yeni geline etmediğimiz kalmıyor, onu kasıp kavuruyoruz, kazıyor betonlaştırıyoruz, ona zehirli tozlar saçıyoruz, gelinin aldığı nefesi, içtiği suyu, sütü, yediği lokmayı haram ediyoruz, bir çılgınlıktır gidiyor, karada, havada ve suda, bir de kendi aramızda... Bütün bunlar süredursun, taraçamda, saksılarda, 1986 Mayıs ayında, yeşil otlar, kızıl çiçekler boy veriyor, Paris'in orta yerinde. Doğa hep sözünde duruyor, baka baka rengine doyulmaz bitkilerini tam zamanında yetiştiriyor. Doğa hamarat ve inançtı.

Şu da var ki, Yunus'un dizeleri pek iç açıcı bir çağda yaratılmamıştı. 13. yüzyıl, Anadolu'nun felâketler çağı... Moğollar doludizgin yalınkılıç boşalıvermişlerdi Anadolu'ya, kasıp kavurmuşlardı ülkeyi, yıkmış ve yakmışlar, haraca bağlamışlardı memleketi, işbirlikçi idareciler aracılığıyla Anadolu insanını kıyasıya sömürmüşlerdi. Yunus kimi dizelerinde bunu anlatır. Şair Yunus, en coşkun dizelerini en umutsuz günlerinde söylemiş olmalı... 13. yüzyıl büyük sarsıntıların çağı, 20. yüzyılın sonu da öyle.. 1980'de Colorado'da, sonra da Mexico kentinde Üçüncü Dünya Enstitüsü'nde yapılan milletlerarası bir seminerde, çağımızda artan toplu felâketlerin, "katastrof"ların eğitici ve belki de kurtarıcı işlevini bir varsayım olarak ileri sürmüş, barışın, belki de tüm memleketleri etkileyecek atomsal ya da kimyasal kazaların sarsıntılarıyla gerçekleşeceğini ileri sürmüştüm. Meksikalı arkadaşım Lozoya bu düşünceyi desteklemiş, tartışma uzun sürmüştü...

Bugün Çernobil patlaması, birçok ülkede başgösteren kazalardan sadece biri. Tehlikeli rüzgârlar dolanıyor tepemizde, içtiğimiz su, yediğimiz aş, dokunduğumuz toprak biliyoruz ki netameli artık. Bu kötü düşten uyanmanın artık sırası. Bir şeyler yapmak lâzım...

● Peki, resim yapmak bu "bir şeyler"den biri mi?

Dino— Sergim için yazdığı çok ilginç önsözde Ferit Edgü, resim sanatını kendi kuralları içinde anlamanın zorunluğunu anlatmış. Resim yapmak kendine özgü bir eylem, yaşantının bir parçası, etkileri resme ve ressama göre dolaylı ya da dolaysız oluyor. Ama ne olursa olsun, gözün, elin, boyanın örgensel uyumuna bağlı bir eylem türü. Resim bir buluş sanatı. Teknolojinin gelişmesi sayesinde dünyanın mavi bir top olduğunu gözümüzle görüyoruz. Cezanne'ın bir elma resminden farksız. İnsana ve dünyaya bakış açılarımız çeşitleniyor. Günceli yansıtan bir resmin yanıbaşında, simgesel alanda yankıları, çağrışımları olan bir resmin de varolduğu besbelli. Nev Galerisi'nin yayımladığı kitap dizisinde ve en son olarak sergimle ilgili kitapta, soyutla somutun sınırlarında dolaşan renkli küçük resimleri görmek mümkün. Bu resimler bir dünyanın sonuna mı, bir dünyanın başlangıcına mı uygun bilemiyorum. Belki de ikisine birden?□